

Ústav jižní a centrální Asie FF UK

Oponentský posudek na magisterskou práci

Název: Historický vývoj hindské gramatické tradice

Autor: Bc. Matěj Stahl

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Strnad, Dr.

Oponent: Mgr. Pavel Hons, Ph.D.

Ve své magisterské práci se Matěj Stahl zabývá vývojem gramatické tradice hindštiny. Hned v úvodu si stanovuje tyto otázky: „1) Jaká byla motivace, na základě které gramatická pojednání začala vznikat? 2) Jakou roli hrálo vzdělání a postavení jednotlivých autorů při tvorbě gramatik, a jaký (*sic*) způsobem se na hindské gramatické tradici odrážel vývoj moderní jazykovědy? 3) Jaký byl přístup jednotlivých autorů k vybraným gramatickým tématům – ergativu, absolutivu a verbo-verbálním výrazům“ (s. 9). To se rozhodl demonstrovat na příkladu jedenácti významných tvůrců gramatik hindštiny (hindustánštiny) v období mezi roky 1745-1900.

Matěj se nejdříve pokouší vymezit hindštinu, nastínit její historický vývoj, především pak roli arabštiny a perštiny. S tím samozřejmě úzce souvisí problematika urdštiny a postupné etablování se těchto dvou jazykových „variant“. To probíhalo ruku v ruce s postupným odcizováním se mluvčích obou dvou komunit, a to na pozadí působení evropských sil v Indii, v této fázi již převážně jen těch britských. Také všechny relevantní aspekty činnosti evropských misionářů, kolonizátorů, a koloniálních úředníků související právě se vznikající hindskou gramatickou tradicí Matěj Stahl v prvních kapitolách zmiňuje.

Těžiště práce je však v rozboru primárních materiálů, tedy prvních hindských gramatik a gramatických příruček. Matěj nám nejprve krátce představuje ony tři vybrané gramatické jevy, následují medailonky všech jedenácti gramatiků, rozbor jejich díla a ohodnocení jejich přínosu hindské gramatické tradici s ohledem na cíle stanovené v úvodním odstavci.

Matěj Stahl se s tímto úkolem vypořádal úspěšně. Je třeba ocenit nejen množství primárních zdrojů (včetně gramatiky psané latinsky), ale také přehlednost a logičnost výkladu. Ta je často obohacena o příklady přesahující znalost hindštiny – mám teď na mysli příklady perské či paštunské, které si Matěj mohl dovolit uvést díky svému širokému jazykovému záběru.

Je však také třeba říci, že nazval-li jsem Matějovu analýzu přehlednou a logickou, nemohu současně nazvat jeho styl elegantní. Práce obsahuje množství „kostrbatých“ vyjádření, v některých větách chybí slova, jinde zase přebývají, je tu velké množství překlepů, případně se objevuje jedno a též slovo několikrát za sebou (např. slovo „již“ vyskytující se čtyřikrát ve dvou větách; třetí odstavce na straně 25). Z těch nepříliš povedených vyjádření uveďme větu: „Sanskrt začal být Evropany vyučován v souvislosti s indoevropskou jazykovou rodinou“ (s. 31). Samozřejmě vím, co tím chtěl autor říci, ale jistě by to šlo formulovat lépe.

Podobně tomu je i v tomto případě: „Co se politické roviny týče, velmi podstatné je hnutí *Hindi – Nagari movement*. To započalo svou aktivitu v šedesátých letech devatenáctého století, nicméně hnutí až do získání nezávislosti nedosáhlo valných výsledků.“ (s. 32). Nejen tyto dvě věty, ale celý odstavce vyvolává dojem, že zde vzniklo nějaké jedno hnutí či organizace s názvem *Hindi – Nagari movement*, což není pravda. Matěj tuto informaci přebírá od Christophera Kinga (1994, s. 126), který však hned v úvodní větě prvního odstavce jasně říká: „The Hindi-Nagari movement in the

sense of organized groups seeking change through political action began in the late 1860s..." tedy hnutí ve smyslu několika organizací, z nichž nejdůležitější byly *Hindi Pracharini Sabha* a *Hindi Sahitya Sammelan*. Možná stačilo název hnutí přeložit do češtiny a nedávat jej do kurzívy.

Je jasné, že z hlediska tématu bylo dílo Teja Bhatii pro Matěje zásadní a stálo mu do značné míry příkladem. Matěj z této publikace však cituje i tehdy, kdy se nejedná o žádná „přelomová“ zjištění. Z textu práce je zcela zřejmé, že Matěj měl dané gramatiky k dispozici a bezpochyby je detailně prostudoval. Chápu to tedy jako snahu opřít svá zjištění o autoritu, ovšem dosti často se opakující věta: „Jak říká/uvádí/podotýká/upozorňuje Bhatia ve své práci....“ v textu přece jen místy působí rušivě.

Mnoho problémů je také s přepisy indických termínů a jmen, např. *ardhamághí* vs. *ardhamágha* (obojí s. 12), *khari bolí* (s. 14) vs. *khari bóli* (s. 32), Džájšankar (s. 32; mělo by být Džájšankar), jinde se Matěj nemůže rozhodnout mezi poangličtělou podobou a českým přepisem: Rám Mohan Roy (s. 30). Nedůsledný je však i v přepisu anglických jmen, například Bailay (s. 87) vs. Bailey (s. 91). U Johna Gilchrista je špatně uvedený rok úmrtí na straně 58, také by se mělo sjednotit psaní vlastních jmen, respektive jejich pořadí. Proč je v i názvu kapitol Gilchrist John a Shakespear John oproti George Hadley a William Price? U „vtipu“ na straně 76 by asi bylo vhodné uvést pravý význam onoho slovního spojení. Poněkud neobratně působí i poznámkový aparát, kde autor často opakuje za sebou týž zdroj, přestože jinde mu použití slova „Tamtéž“ nedělá potíže. Vše zakončuje značně „odfláknutý“ seznam použité literatury, kde Matěj jednou uvádí místo vydání, podruhé ho vynechává, názvy všech publikací dává mechanicky do kurzívy, takže na první pohled nelze poznat, zda se jedná o knihu či o článek. K odlišení odborných článků nám nepomůže ani stránkování, které Matěj neuvádí vůbec. Tady je prostě potřeba více pečlivosti.

Přestože tyto převážně technické nedostatky celkový dojem z práce poněkud snižují, její přínos a rozsah musím ocenit. Proto práci vřele doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení: výborně.

V Praze dne 30. 8. 2019

Mgr. Pavel Hons, Ph.D.

